

УДК 81'255.4:821.111-91.09:741.5

DOI <https://doi.org/10.24195/2616-5317-2026-42.25>

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ СТРАТЕГІЇ У ВІДТВОРЕННІ МУЛЬТИМОДАЛЬНОГО НАРАТИВУ ГРАФІЧНОГО РОМАНУ А. ШПІГЕЛЬМАНА «МАУС. СПОВІДЬ УЦІЛІЛОГО»

Вікторія М. Юшак

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
Луцьк, Україна
e-mail: peremoga@vnu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7810-7452>

Людмила В. Ковальчук

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
Луцьк, Україна
e-mail: kovalchuk.liudmyla@vnu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4531-1326>
Scopus ID: 56642590000

Лариса М. Киричук

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
Луцьк, Україна
e-mail: lkyrychuk@vnu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2944-4268>

АНОТАЦІЯ

У статті здійснено комплексний аналіз перекладацьких стратегій у графічному романі А. Шпігельмана «Маус. Сповідь

уцілілого» з урахуванням його мультимодальної природи та поліфонічної семіотики. Графічний роман розглядається як синкретичний жанр, який поєднує вербальний і візуальний коди, що зумовлює необхідність застосування міжсеміотичного підходу до перекладу. Особливу увагу приділено взаємодії тексту та зображення, ролі типографіки, шрифтових особливостей, капіталізації та композиції сторінки у процесі формування смислу. Метою дослідження є виявлення, систематизація й аналіз перекладацьких стратегій в українському перекладі твору. У межах студії визначено специфіку перекладацьких стратегій, проаналізовано лінгвістичні трансформації та встановлено вплив візуального коду на прийняття перекладацьких рішень. З'ясовано, що переклад поєднує стратегії комунікативної еквівалентності, одомашнення та очуження, які реалізуються через лексико-граматичні трансформації. Особливу увагу приділено відтворенню поліфонії наративу, іронії та мовної специфіки персонажів, зокрема через часткову стилізацію синтаксису. Обґрунтовано значення візуальних елементів як важливого семіотичного компонента перекладу, що безпосередньо впливає на вибір мовних засобів. Установлено, що переклад графічного роману є інтегрованим процесом, який поєднує міжмовні та міжсеміотичні трансформації й забезпечує адекватне відтворення культурно-історичного змісту твору в українському контексті.

Ключові слова: переклад, графічний роман, стратегія, трансформація, мультимодальність.

Вступ. Графічний роман як синкретичний жанр, який поєднує вербальний і візуальний коди, посідає особливе місце у сучасній культурі та видавничому просторі. Зростання популярності перекладених коміксів і графічних романів в Україні актуалізує питання адекватного відтворення їхньої поліфонічної семіотики. Переклад графічного роману є не лише міжмовною, але й міжсеміотичною трансформацією, у межах якої вербальний текст взаємодіє з графічним зображенням, типографікою, композицією сторінки. Особливої уваги потребує переклад автобіографічних та історичних графічних романів, зокрема «Маус. Сповідь уцілілого» А. Шпігельмана, який порушує питання пам'яті, «провини вцілілого», травми другого-третього покоління (Муслієнко 2023), ідентичності та історичного наративу.

Графічний роман «Маус. Сповідь уцілілого» репрезентує історію Владека Шпігельмана – польського єврея, який разом із дружиною Андзею пережив гетто та концтабір

Аушвіц, а після закінчення війни емігрував до Квінса (Нью-Йорк). Свій досвід виживання в умовах Голокосту він оповідає молодшому синові Арту (старший син загинув на початковому етапі війни внаслідок реалізації нацистської політики «остаточного розв'язання єврейського питання»).

Наратив Арта, присвячений батьківському досвіду, виходить за межі простого зіставлення усноісторичних свідчень із документальними, візуальними та науковими джерелами, а також спогадами інших учілих. Він водночас постає як спроба рефлексії над власною позицією в цій історії та прагнення узгодити травматичне минуле з теперішнім. Попри те, що Арт належить до покоління, народженого після Голокосту, він також зазнає його наслідків, переживаючи почуття провини, пов'язане зі стражданнями батьків, самогубством матері, загибеллю брата та складними взаєминами з батьком.

В українському культурному контексті переклад такого тексту має не лише літературне, а й соціокультурне значення, оскільки формує інструментарій осмислення травматичного досвіду. Проблема перекладу графічних романів постає на перетині перекладознавства, мультимодальних студій та культурної семіотики, що зумовлює необхідність і **актуальність** комплексного аналізу перекладацьких стратегій.

Теоретичною базою дослідження слугували концепція мультимодальності (Kress, van Leeuwen 2021), класифікація перекладацьких стратегій і трансформацій (Nida 1964; Newmark 1988; Venuti 2018; Кугучук 2018; Черноватий 2016; Карабан 2004), а також напрацювання у галузі перекладу коміксів (Zanettin 2018; Kaindl 2010). Дослідники наголошують, що переклад коміксу передбачає роботу не лише з текстом, але й із просторовими та візуальними обмеженнями.

В українському перекладознавстві питання перекладу графічних романів залишається фрагментарно дослідженим, що пояснюється відносною новизною жанру в національному видавничому полі. Окремі праці зосереджуються на локалізації коміксів, однак комплексний аналіз стратегій перекладу автобіографічного графічного роману відсутній.

Попри зростання інтересу до мультимодального перекладу детального аналізу потребують вивчення взаємодії

вербального тексту і візуального коду в українських перекладах, передача культурно маркованих елементів в умовах обмеженого простору реплік, стратегій відтворення іронії, травматичного нарративу та соціолектів, ролі типографічного оформлення у формуванні семантики перекладу. У пропонованій статті представлено спробу вивчити ці аспекти.

Метою статті є комплексний аналіз перекладацьких стратегій у графічному романі А. Шпігельмана «Маус. Сповідь уцілілого» в українському перекладі з урахуванням мультимодальної природи твору.

Завдання студії:

– визначити специфіку перекладацьких стратегій;

– дослідити лінгвістичні трансформації;

– виявити вплив візуального коду на перекладацькі рішення.

Матеріалом дослідження слугував графічний роман Арта Шпігельмана «Maus: A Survivor's Tale» (1992) та його український переклад, виконаний Ярославою Стріхою (2020). У дослідженні застосовано комплекс **методів**: *порівняльно-перекладознавчий метод* – для зіставлення тексту оригіналу та перекладу; *описовий метод* – для систематизації перекладацьких стратегій; *контекстуально-інтерпретаційний аналіз* – для виявлення функціонального навантаження мовних одиниць; *елементи мультимодального аналізу* – для дослідження взаємодії вербального та візуального компонентів; *метод перекладацького аналізу* – для визначення типів трансформацій та стратегій.

Виклад матеріалу. Інтерпретація сучасного тексту передбачає аналіз не лише вербальних, а й екстралінгвальних засобів, представлених у мультимодальному дискурсі. Водночас кожен текст характеризується унікальністю, як і його індивідуальне сприйняття реципієнтом, що зумовлено відмінностями у когнітивних і перцептивних процесах. З огляду на це особливої ваги набуває дослідження впливу мовних і стилістичних засобів на формування читацького сприйняття художнього тексту. Визначальною рисою графічного роману є його мультимодальність. Теоретичне осмислення цього феномена бере початок у праці Г. Кресса та Т. ван Ліувена

«Reading Images: The Grammar of Visual Design», де мультимодальний текст трактується як «будь-який текст, значення якого сприймається через більш ніж одну семіотичну систему» (Kress, van Leeuwen 2021).

У графічних романах і коміксах інформація сприймається передусім візуально, а графічний компонент є невіддільною складовою текстової організації. Вербальні та візуальні елементи перебувають у відношенні взаємодоповнення, забезпечуючи цілісність смислу. Відповідно, мультимодальність у таких текстах може виявлятися різною мірою – від часткової до повної, однак повна відсутність графічного компонента є неможливою. Без візуального супроводу інтерпретація змісту суттєво ускладнюється чи спотворюється, адже саме зображення часто містить ключову інформацію. У ряді випадків реципієнт здатен відтворити значну частину змісту, спираючись лише на візуальний ряд. Таким чином, вербальні й іконічні елементи утворюють єдину комунікативну систему, в якій один компонент може доповнювати або уточнювати інший.

Незважаючи на те, що семіотичні системи сприймаються різними сенсорними каналами, мультимодальний текст насамперед апелює до зорового сприйняття. Саме завдяки візуальним засобам – кольору, композиції, шрифту – графічні романи забезпечують більш глибоке відтворення емоційного стану персонажів і авторської інтенції. Колір, зокрема, виконує функцію акцентуалізації вербального компонента, сприяє ідентифікації персонажів і передає їхні емоції, а також формує атмосферу художнього світу. Візуальні деталі дозволяють читачеві інтерпретувати рухи, жести, міміку героїв, а також реконструювати звуковий і емоційний фон подій.

Паравербальні засоби виконують інформативну, емоційну, експресивну, інтерактивну та образну функції, водночас будучи засобами мовної економії через редукцію чи заміщення вербальних форм. Аналіз фрагментів графічного роману А. Шпігельмана «Маус. Сповідь уцілілого» демонструє тісну інтеграцію текстового та візуального компонентів, що формують єдність семіотичного простору. Візуальні

характеристики, зокрема композиція панелей, перспектива, деталізація та чорно-біла палітра, у поєднанні з типографічними прийомами (наприклад, використанням великих літер) підсилюють емоційне навантаження та сприяють інтерпретації психологічного стану персонажів. Такі елементи виступають своєрідними тригерами, які активізують емоційну реакцію реципієнта.

Загалом, у графічному романі вербальний і візуальний компоненти функціонують як єдина комунікативна система, що забезпечує багаторівневе осмислення наративу. Лінгво-поетичний підхід у поєднанні з аналізом мультимодальності відкриває нові перспективи дослідження художнього тексту. Очевидно, що вивчення графічних романів потребує міждисциплінарного підходу, який інтегрує семіотику, стилістику та візуальні студії.

У результаті проведеного аналізу встановлено, що графічний роман є складним мультимодальним утворенням, у якому вербальні та візуальні коди функціонують як рівноправні складові. Паравербальні засоби — колір, шрифт, просторове розташування тексту, міміка, жести, елементи середовища — не лише доповнюють мовлення персонажів, а й істотно впливають на формування художнього ефекту. Вони забезпечують емоційне занурення читача та сприяють адекватній інтерпретації змісту.

Під час перекладу графічного роману відтворення паравербальних елементів є принципово важливим, оскільки вони становлять невіддільну частину смислової структури твору. Перекладач має враховувати їхню семіотичну та естетичну функцію, прагнучи зберегти цілісність тексту й авторський задум. Ефективне відтворення таких компонентів можливе за умови застосування комплексного міждисциплінарного підходу. Паравербальні аспекти відіграють ключову роль у забезпеченні повноцінного сприйняття графічного роману, формуючи його емоційну насиченість і сприяючи глибшому залученню читача до художнього простору. Таким чином, урахування мультимодальності та паравербальних компонентів графічного роману є необхідною передумовою для аналізу перекладацьких стратегій, оскільки саме вони

визначають вибір мовних засобів і способів передачі смислу в перекладі.

Визначення поняття «перекладацька стратегія» та виокремлення її видів є невирішеною проблемою у теорії перекладу, адже спостерігається відсутність єдності у їх трактуванні. Л. М. Черноватий пропонує тлумачити перекладацьку стратегію як регулятивний принцип перекладу конкретного тексту оригіналу чи його фрагмента, розрізняючи поняття «глобальних» (що відносяться до тексту оригіналу загалом) та «локальних» (що стосуються лише окремих лексем чи фрагментів тексту оригіналу) стратегій. З-поміж глобальних стратегій дослідник виокремлює калькування та трансформацію, які протилежні за змістом і характеризують різні підходи до перекладу загалом (Черноватий 2016: 30–31). Калькування можливе також на фонемно-графемному, морфемному рівні, на рівні словосполучень та на рівні речень або й тексту. Іншим потенційно глобальним підходом є стратегія трансформації, що може стосуватися зміни форми ТО загалом чи його фрагментів (додавання слів, їх вилучення або перестановка, перефразування, розбивання складних речень на два чи більше простих або об'єднання останніх в одно складне) або ж зсувів значення його окремих лексем чи їхніх груп (контекстуальна заміна) (Черноватий 2016: 32). У нашому дослідженні під терміном *стратегія перекладу* розуміємо «глобальне або загальне рішення», «план дій» фахівця перед початком перекладацького процесу, а також локальне рішення відносно фрагменту тексту (Курчук 2018: 71).

Проведений порівняльний аналіз тексту оригіналу і перекладу засвідчив, що в українському перекладі графічного роману А. Шпігельмана «Маус. Сповідь уцілілого» (переклад здійснила Ярослава Стріха) застосовано комплекс перекладацьких стратегій, спрямованих на збереження комунікативної адекватності, культурної специфіки та емоційного впливу оригіналу. У цьому перекладі поєднуються стратегії функціональної (динамічної) еквівалентності (Nida 1964) та комунікативної еквівалентності (Newmark 1988), стратегія одомашнення та стратегія очуження (Venuti, 2018), які реалізуються різними лексико-граматичними трансформаціями.

Я. Стріха при перекладі реалізує функціональну еквівалентність, що водночас забезпечує комунікативну адекватність тексту. Автор перекладу прагне, щоб український читач сприймав репліки персонажів із відповідними емоційними, соціальними чи мовними відтінками. Особливо це помітно у відтворенні мовлення Владека, в якому збережено акцент:

Оригінал:

“All this was before
I met Anja – just listen, yes?”
(Spiegelman, 1992: 14).

Переклад:

«Це все було перед тим,
як я *запізнав* Андзю – ти
слухай, *не?*» (Шпігельман
2020: 16).

У запропонованому прикладі перекладач не використовує калькування, тобто не передає речення дослівно, а зберігає інтонацію усного мовлення, що забезпечує комунікативну еквівалентність.

Оскільки роман насичений стилістично-забарвленою лексикою, перекладач вдається до помірною одомашнення: вдало добирає аналогічні українські відповіді, зрозумілі без втрати аутентичності:

Оригінал:

“I was in textiles buying
and selling – I didn’t make
much, but always I could make
a living.” (Spiegelman, 1992: 12).

Переклад:

«*Гендлював* тканинами, *не
жирував, але мав на скром-
ний прожиток.*» (Шпігель-
ман 2020: 14).

У наступних уривках перекладач також вдається до стратегії одомашнення, використовуючи культурно-марковані лексичні одиниці:

Оригінал:

“I was in textiles buying
and selling – I didn’t make
much, but always I could make
a living.” (Spiegelman, 1992: 12).

Переклад:

«*Гендлював* тканинами, *не
жирував, але мав на скром-
ний прожиток.*» (Шпігель-
ман 2020: 14).

Оригінал:	Переклад:
“ <i>PSSH! And look at what a beauty you picked</i> ”.	« <i>ПХЕ! Ти диви, яку кралою вибрав!</i> »
(Spiegelman1992: 17).	(Шпігельман 2020:19).

Оригінал:	Переклад:
“Mala could let it sit like this for a week and never touch it.”	«У Мали сміття може й тиждень лежати. Вона і бровою не веде »
(Spiegelman1992: 52).	(Шпігельман 2020: 94).

Водночас у перекладі уникається надмірне одомашнення – збережено історичний і національний контекст:

Оригінал:	Переклад:
“Ach! Here I forgot to tell something from before I moved to <i>Sosnowiec</i> but after our engagement was made.”	«Ой! Тут я забув розказати, що трапилося до того, як я переїхав у <i>Сосоновець</i> , але вже після заручин.»
(Spiegelman 1992: 20).	(Шпігельман 2020: 22).

У наступному прикладі перекладач вдало поєднує стратегії очуження та одомашнення:

Оригінал:	Переклад:
“The <i>sanitarium</i> was inside <i>Czechoslovakia</i> , one of the most expensive and beautiful in the world.”	« С а н а т о р і у м , один із найдорожчих і найкрасивіших на світі, був у Чехословації »
(Spiegelman 1992: 32).	(Шпігельман 2020: 34).

Особливої уваги у перекладі роману потребує передача соціолінгвістичних особливостей. Владек розмовляє специфічною «польською англійською» – сумішшю граматичних зсувів і неприродних конструкцій. В українському перекладі

цей ефект досягається шляхом стилізації інтерферованого мовлення через лексико-граматичні відхилення від нормативної моделі, що імітують мовлення носія з іншомовною інтерференцією та формують ефект «нерівної» мови. Такий підхід можна розглядати як реалізацію комплексу перекладацьких трансформацій, спрямованих на відтворення індивідуалізованого мовлення персонажа й авторської стилістики.

Оригінал:

“A year later when it came my turn, father wanted to make to me the same thing.” (Spiegelman 1992: 45).

Переклад:

«Рік пізніше прийшла моя черга. Батько хотів так само зробити і зі мною.» (Шпігельман 2020: 47).

У наведеному прикладі перекладач передає загальний смисл висловлювання, зберігаючи його зрозумілість і природність для українського читача. Використання синтаксичного членування, граматичної перебудови та лексико-граматичної заміни дозволило реалізувати функціональну еквівалентність висловлювань.

Поряд із нетрадиційною жанровою формою, обраною для розповіді про Голокост, потрійним наративом, роботою з усною історією, проблемою пам'яті в її міжпоколінневій ретрансляції, травмою Голокосту тощо, новаторським у книзі А. Шпігельмана стало і використання зооморфних образів для позначення персонажів різних національностей. Євреї, німці, поляки, французи, американці, шведи, британці, роми в коміксі мають тіла людей і обличчя тварин: мишей, котів, свиней, жаб, собак, оленів, риб і нічних метеликів відповідно (Горбач 2022: 78). В українському перекладі роману зооморфна метафора (євреї – миші, німці – коти, поляки – свині) відтворена без заміни чи пом'якшення, оскільки перекладач Я. Стріха дотримується стратегії збереження метафоричної системи, не цензурує авторську позицію, навіть попри її суперечливість (Горбач 2023).

Для забезпечення стратегії функціональної еквівалентності у випадках, де неможливо дослівно передати

експресивність, інтонацію, гру слів, використовується компенсація. В українському перекладі наступного уривку введено графічно виділену одиницю «*ОТОДИ*», посилено інтонаційний акцент шляхом граматичної перестановки та додавання вказівного займенника «*ти*»:

Оригінал:

Переклад:

“ Friends? Your friends? «Друзі? Твої друзі? Спробуй замкни їх разом на тиждень у кімнаті без їжі... а week...then you could *ОТОДИ* й побачиш, що вони see what it is, friends!...” таке, *ти* друзі!...” (Шпігельман 1992: 5).
(Spiegelman 1992: 5). ман 2020: 6)

Іншим інструментом забезпечення стратегії функціональної еквівалентності є модуляція, яка дозволяє передати зміст оригіналу через зміну логіко-семантичної перспективи, зберігаючи його смислову й прагматичну адекватність. Для прикладу:

Оригінал:

Переклад:

“Well – I promised to be «Ну, я вдома обіцяв не home early... I’ll leave you two *затримуватись*... Я вас alone.” (Spiegelman 1992: 16) залишу.» (Шпігельман 2020: 18)

Наведені приклади демонструють, що переклад Я. Стріхи поєднує стратегії комунікативної, функціональної еквівалентності, одомашнення, очуження, які реалізуються шляхом використання лексико-граматичних трансформацій, і таким чином забезпечується точність, аутентичність звучання роману в українському культурному контексті.

У романі А. Шпігельмана важливою є поліфонічність наративу, тобто поєднання історичного свідчення та іронії. Український переклад цього твору передає мовну специфіку персонажів через часткову стилізацію синтаксису. У романі А. Шпігельмана іронія є стриманою, інколи саркастичною.

Передача інтонацій досягається шляхом синтаксичної модуляції. Особливістю перекладу є збереження шрифтів, капіталізації та рукописної стилізації. Візуальна форма тексту виконує семіотичну функцію, а отже, перекладач співпрацює з дизайнером.

Висновки. Проведений порівняльний аналіз тексту оригіналу і перекладу роману А. Шпігельмана «Маус. Сповідь уцілілого» дає підстави стверджувати, що переклад графічних романів із англійської мови українською є складним багаторівневим процесом, що передбачає врахування вербального, візуального та культурного компонентів. На матеріалі роману встановлено, що в українському перекладі простежується прагнення зберегти стилістичну індивідуальність оригіналу із одночасною адаптацією тексту до національного контексту. Переклад графічного роману є інтегрованим процесом, що поєднує міжмовний і міжсеміотичний переклад. Український переклад демонструє баланс між стратегіями одомашнення та очуження. Просторові обмеження стимулюють текстову компресію, а візуальний контекст впливає на вибір лексичних відповідників. Перспективи подальших досліджень вбачаємо в аналізі стратегій у перекладах інших графічних романів, вивченні перекладу ономотопії.

ЛІТЕРАТУРА

Гобач Н. В. Авторський анімалізм роману «Маус» А. Шпігельмана. *Мова. Література. Фольклор*. 2022. № 2. С. 76–84. DOI <https://doi.org/10.26661/2414-9594-2022-2-10>

Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. 4-те вид. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.

Муслієнко О. Трансляція травматичного досвіду в графічному романі Арта Шпігельмана «Маус». *Національні наукові традиції в слов'янському світі* [Електронне видання]: Матеріали III Міжнар. славіст. конф., присвяч. пам'яті святих Кирила і Мефодія, Харків, 23 травня 2023 р. [За заг. ред. О. О. Маленко]. Київ ; Софія ; Харків ; Шумен : ХІФТ, 2023. С. 340–344.

Черноватий Л. М. Зміст стратегій калькування і трансформації у перекладознавчому аналізі. *Матеріали II Міжнародної наукової конференції «Актуальні проблеми філології і професійної підготовки фахівців у полікультурному просторі»*. Одеса, 2016. С. 30–33.

Шпігельман А. «Маус. Сповідь уцілілого» / [Переклад Я. Стріхи]. Видавництво : Видавництво, 2020. 296 с.

Kaindl K. Comics in Translation. *Handbook of Translation Studies* [Eds Y. Gambier & L. Doorslaer]. Amsterdam and Philadelphia : John Benjamins, 2010. Vol 1. P. 36–40.

Kress G., van Leeuwen T. Reading images: The grammar of visual design (3rd ed.). Routledge, 2021. 310 p.

Kyrychuk L. Translation strategies, methods and techniques: in pursuit of translation adequacy. *Research trends in modern linguistics and literature*. 2018. Vol. 1. P. 64–80. URL: <https://doi.org/10.29038/2617-6696.2018.1.64.80>

Newmark P. Approaches to Translation. London & New York : Prentice Hall, 1988. 200 p.

Nida E. A. Toward a Science of Translating. Leiden : Brill, 1964. 331 p.

Spiegelman A. Maus: A Survivor's Tale. Penguin Books Ltd. 1992. 160 p.

Venuti L. The Translator's Invisibility: A History of Translation. London & New York: Routledge. 2018. 344 p.

Zanettin F. Translating comics and graphic novels. *The Routledge handbook of translation and culture* / [Eds S.-A. Harding & O. Carbonell i Cortiès]. London & New York : Routledge, 2018. P. 445–460.

TRANSLATION STRATEGIES IN RENDERING THE MULTIMODAL NARRATIVE OF ART SPIEGELMAN'S GRAPHIC NOVEL “MAUS: A SURVIVOR'S TALE”

Viktoriiia M. Yushak

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor
Associate Professor at the Department of English Philology
Lesya Ukrainka Volyn National University,
Lutsk, Ukraine
e-mail: peremoga@vnu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7810-7452>

Liudmyla V. Kovalchuk

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor
Associate Professor at the Department of English Philology
Lesya Ukrainka Volyn National University,
Lutsk, Ukraine
e-mail: kovalchuk.liudmyla@vnu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4531-1326>
Scopus ID: 56642590000

Larysa M. Kyrychuk

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor
Associate Professor at the Department of English Philology
Lesya Ukrainka Volyn National University,
Lutsk, Ukraine
e-mail: lkyrychuk@vnu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2944-4268>

SUMMARY

The article presents a comprehensive analysis of translation strategies in Art Spiegelman’s graphic novel “Maus: A Survivor’s Tale”, taking into account its multimodal nature and polyphonic semiotics. The graphic novel is viewed as a syncretic genre combining verbal and visual codes, which necessitates the application of an intersemiotic approach to translation. Particular attention is paid to the interaction between text and image, as well as to the role of typography, font features, capitalization, and page layout in the construction of meaning. The aim of the study is to identify, systematize, and analyze translation strategies in the Ukrainian translation of the novel. The research outlines the specific features of translation strategies, examines linguistic transformations, and determines the influence of the visual code on translation decisions. It is established that the translation combines strategies of communicative, functional equivalence, domestication, and foreignization, implemented through lexico-grammatical transformations. Special attention is given to the rendering of narrative polyphony, irony, and stylistic features of characters’ speech, including partial syntactic stylization. The significance of visual elements as an essential semiotic component influencing translation choices is substantiated. It is concluded that translating a graphic novel is an integrated process combining interlingual and intersemiotic transformations, ensuring the adequate representation of cultural and historical meanings in the Ukrainian context.

Key words: translation, graphic novel, strategy, transformation, multimodality.

REFERENCES

- Hobach N. V. (2022). Avtorskyi animalizm romanu “Maus” A. Shpigelmana [Author’s animalism of the novel “Maus” by A. Spiegelman]. *Mova. Literatura. Folklor [Language. Literature. Folklore]*, № 2, pp. 76–84. DOI: <https://doi.org/10.26661/2414-9594-2022-2-10> [in Ukrainian].
- Karaban V. I. (2004). Pereklad anhliiskoi naukovoï i tekhnichnoi literatury: hramatychni trudnoshchi, leksychni, terminolohichni ta zhanrovo-stylistychni problemy [Translation of English scientific and technical literature: grammatical

difficulties, lexical, terminological and genre-stylistic problems]. 4th ed. Vinnytsia : Nova knyha [in Ukrainian].

Musliienko O. (2023). Translatsiia travmatychnoho dosvidu v hrafichnomu romani Arta Shpigelmana “Maus” [Translation of traumatic experience in Art Spiegelman’s graphic novel “Maus”]. *Natsionalni naukovi tradytsii v slovianskomu sviti: materialy III Mizhnarodnoi slavistychnoi konferentsii, prysviachenoj pamiaty sviatykh Kyryla i Mefodiia* [National scientific traditions in the Slavic world: Proceedings of the III International Slavic Conference dedicated to Saints Cyril and Methodius], Kyiv etc. : HIFT, pp. 340–344 [in Ukrainian].

Chernovatyi L. M. (2016). Zmist stratehii kalkuvannia i transformatsii u perekladoznavchomu analizi [The content of calquing and transformation strategies in translation studies analysis]. *Materialy II Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii “Aktualni problemy filolohii i profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv u polikulturnomu prostori”* [Proceedings of the II International Scientific Conference “Current issues of philology and professional training of specialists in a multicultural space”], Odessa, pp. 30–33 [in Ukrainian].

Shpigelman A. (2020). Maus. Spovid vtsililoho [Maus: A Survivor’s Tale]. Translated by Ya. Strikha. Kyiv : Vydavnytstvo [in Ukrainian].

Kaindl K. (2010). Comics in Translation. *Handbook of Translation Studies* [Eds Y. Gambier & L. Doorslaer]. Amsterdam & Philadelphia : John Benjamins, Vol. 1, pp. 36–40.

Kress G., van Leeuwen T. (2021). Reading Images: The Grammar of Visual Design (3rd ed.). Routledge.

Kyrychuk L. (2018). Translation strategies, methods and techniques: in pursuit of translation adequacy. *Research trends in modern linguistics and literature*, Vol. 1, pp. 64–80. DOI: https://doi.org/10.29038/2617-6696.2018.1.64.80

Newmark P. (1988). Approaches to Translation. London & New York : Prentice Hall.

Nida E. A. (1964). Toward a Science of Translating. Leiden : Brill.

Spiegelman A. (1992). Maus: A Survivor’s Tale. Penguin Books Ltd.

Venuti L. (2018). The Translator’s Invisibility: A History of Translation. London & New York: Routledge.

Zanettin F. (2018). Translating comics and graphic novels. *The Routledge handbook of translation and culture* / [Eds S.-A. Harding & O. Carbonell i Cortiàs]. London & New York : Routledge.

Дата першого надходження статті до видання: 24.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0